

Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

VN/15073/2025
VN/15073/2025-UM-1

19.5.2025

Ulkoministeriön asiantuntijalausuntolausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle EU:n tekoälyasetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Ulkoministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle EU:n tekoälyasetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 46/2025 vp). Ulkoministeriön rooli esityksen valmistelussa on ollut vähäinen lainsäädännön koskettaessa EU-asetuksen kansallista toimeenpanoa. EU:n tekoälyasetuksella on kuitenkin laajempaa kansainvälistä merkitystä, mihin perustuen ulkoministeriö esittää lausuntoaan seuraavaa.

Ulkoministeriö pitää tärkeänä, että hallituksen esityksen perusteluissa on huomioitu tekoälyn sääntelyn ja hallinnan kansainvälinen viitekehys, jossa näkyvät kansainvälisen toimintaympäristön muutokset sekä toimet tekoälyn hallinnan ja sääntelyn kehittämiseksi. Suomelle keskeisiä kansainvälisiä viitekehyksiä tässä mielessä ovat mm. EU, YK, Euroopan Neuvosto, OECD ja NATO. EU:n tekoälyasetus on globaalisti merkittävä lainsäädännöllisesti sitova viitekehys tekoälyn käytön sääntelemiseksi.

Suomi on profiloitunut maana, joka korostaa perus- ja ihmisoikeuksien vahvaa huomioimista tekoälyn kehittämisessä ja soveltamisessa sekä sitä koskevassa sääntelyssä tekoälyyn liittyvien riskien vähentämiseksi. Ulkoministeriö näkee hyvänä, että kansallinen lainsäädäntö tukee myös Suomen arvojen ja vahvuusalojen pohjalta tehtävää vaikuttamistyötä, joka edistää suomalaisyritysten kilpailukykyä ja parantaa niiden mahdollisuuksia kytkeytyä globaaleihin arvoketjuihin.

Tarkasteluhetkellä merkittävä osa kansainvälisen politiikan jännitteistä liittyy valtioiden haluun hallita tulevan kasvun ja turvallisuuden kannalta kriittisiä teknologioita, joihin myös tekoäly lukeutuu. Tekoälyn teknologiajohtajuuden kilpailua käydään Yhdysvaltojen ja Kiinan välillä työkaluina mm. TKI-investoinnit, sekä kriittisten komponenttien, raaka-aineiden sekä valmistuslaitteiden vientirajoitukset. Suurvaltojen kilpailu näkyy myös tekoälyn globaalihallintaan liittyvissä keskusteluissa, joissa Kiina on pyrkinyt vahvistamaan omaa narratiiviaan kehittyvien maiden keskuudessa.

Ulkoministeriö pitää hyvänä, että lainsäädännön pohjana käytetty tekoälyjärjestelmien käsite on määritetty mahdollisimman yhdenmukaisesti suhteessa kansainvälisten organisaatioiden tekoälyä koskevien lähestymistapojen kanssa. EU:n tekoälyasetuksen kohdalla tämä pohjautuu OECD:ssä tehtyyn työhön.

Tekoälyasetus määrittää EU:n oman toimintaympäristöä ja niitä periaatteita, joiden varaan EU:n kansainvälinen yhteistyö tekoälykysymyksissä nojaa. Asetuksen kansainvälistä ulottuvuutta tarkasteltaessa merkittävä on toukokuussa 2024 EU:ssa hyväksytty Euroopan neuvoston oikeudellisesti sitova tekoälyä ja ihmisoikeuksia, demokratiaa ja

oikeusvaltiota koskeva puiteyleissopimus, joka edistää tekoälyn sääntelyä koskevan unionin lähestymistavan keskeisiä käsitteitä maailmanlaajuisesti muiden Euroopan neuvoston jäsenten ja niiden keskeisten kansainvälisten kumppaneiden keskuudessa, jotka voivat tulla yleissopimuksen sopimuspuoliksi.

YK:n syyskuun 2024 tulevaisuushuippukokouksessa (Summit of the Future) sovitun YK:n digitaalisopimuksen tekoälykirjaukset, erityisesti riippumattoman kansainvälisen tieteilisen tekoälypaneelin perustamisesta ja tekoälyn globaalihallintaan keskittyvän dialogin käynnistämisestä YK:n puitteissa, ovat Suomelle tervetulleita. Näiden uusien instituutioiden kautta on mahdollista edistää aidosti globaalia keskustelua tekoälyn hallinnasta.

OECD:n puitteissa toimii globaali tekoälykumppanuus (Global Partnership on Artificial Intelligence), jonka tavoitteena on koota yhteen tekoälyn osaamista ja tutkimusta sekä edistää tekoälyn vastuullista kehittämistä ja talouskasvua OECD:n tekoälyä koskevien periaatteiden hyväksyneiden maiden kesken.

Suomi osallistuu tänä vuonna myös G20 digitalousryhmän (Digital Economy Working Group, DEWG) keskusteluihin tasapuolisesta, inklusiivisesta ja oikeudenmukaisesta tekoälystä.

Nato julkaisi uuden tekoälystrategiansa heinäkuussa 2024. Strategian kärkiä ovat tekoälyn vastuullinen käyttö puolustus- ja turvallisuustarkoituksissa, tekoälyn käytön nopeuttaminen ja valtavirtaistaminen valmiuksien kehittämisessä, tekoälytekniikan suojaaminen ja valvonta sekä tekoälyn vihamielisen käytön aiheuttamat uhat ja niiltä vastaan suojautuminen. Uusiin teknologioihin, tekoälyyn ja autonomiaan liittyy sekä uhkia että mahdollisuuksia, niin sodankäynnin kuin kansainvälisen humanitaarisen oikeuden toteutumisenkin suhteen. Ulkoministeriö huomioi, että EU:n tekoälyasetuksen (AI Act) sovellusala ei kata tekoälyn sotilaskäyttöä tai käyttöä kansallisen turvallisuuden alueella. Tekoälyn sotilaskäyttöä säädellään tällä hetkellä muutoin kansainvälisen oikeuden pohjalta. Tuemme pyrkimyksiä vahvistaa ymmärrystä kuinka AI Act soveltuu ns. kaksikäyttötuotteisiin, jotka kuuluvat asetuksen sovellusalaan.

Johtava erityisasiantuntija

Aki Enkenberg

Avustaja, vastuuvirkamies

Riku Tsokkinen